

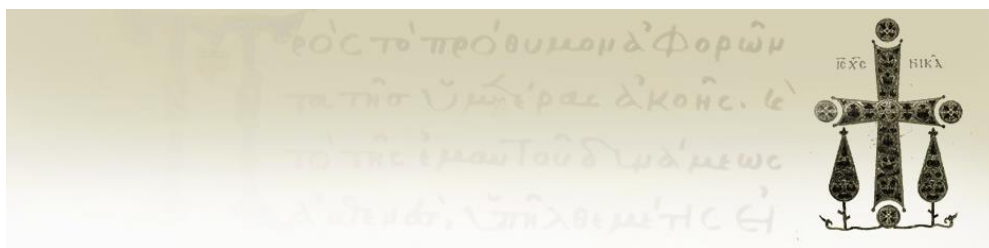
Zesnutí Přesvaté Bohorodice

Podle díla (†) archim. Georgia
Grigoriatského

V Bohu zesnulého igumena Posvátného monastýru sv. Řehoře
na Svaté Hoře Athos

Monastýr sv. Řehoře na Svaté Hoře Athos

Drazí bratři a sestry v Kristu,

radujme se dnes, neboť dnešní den je podle slov archim. Georgia Grigoriatského „dnem skutečného svátku matky“. Je tomu tak proto, že Vládkyně Bohorodice je skutečnou a opravdovou matkou nás všech, neboť „nám předává skutečný život, jímž je sám Kristus“.

Také proto by dnes měly pravoslavným způsobem slavit tento opravdový *Svátek matek* všechny matky, neboť každá matka může získat svoji důstojnost pouze tehdy, když usiluje a následně také získá požehnání a blahodat' Boží Matky, Přesvaté Bohorodice.

„Svět, v němž žijeme, a světský duch spjatý se zesvětštěním, které postupuje silně vpřed a rozleptává naši duši a smýšlení věřících, začaly postupně nahrazovat bohumilé, pravoslavné svátky těmi umělými, světskými událostmi, jakými jsou „den matek“, „den dítěte“ a mnohé další jim podobné jako např. narozeniny, které slaví lidé ve světě, zatímco by měli spíše slavit svátky a památky svatých, jejichž jména nosíme,“ zdůrazňuje archim. Georgios.

To, co jsme výše naznačili, se děje zejména proto, aby se změnilo, narušilo, znehodnotilo a vůbec zfalšovalo *teantropocentrické* čili *boholidské* smýšlení lidí, aby se tento pravoslavný lid naopak stal vyznavačem *antropocentrického* světonázoru, v němž již nebude středem všeho Kristus, nýbrž člověk a vše lidské. To povede podle archim. Georgia ke smutným následkům. „Tehdy,“ jak prorocky varuje, „člověk již nebude žít církevním duchem a životem, nýbrž bude žít životem vzdáleným od Církve a od Bohočlověka Krista“.

My, věřící pravoslavní křesťané, ať laici či mniši, se dnes radujeme „radostí převelikou“, neboť vše, co se děje uvnitř tohoto požehaného svátku Zesnutí a co se děje uvnitř osobnosti Přesvaté Bohorodice, děje se s platností pro nás pro všechny.

Přesvatá Bohorodice byla poslušná vůči Boží vůli, a sice „dokonale poslušná,“ jak zdůrazňuje archim. Georgios.

Kdysi se naše pramatka Eva dopustila neposlušnosti, a zbavila tak lidské pokolení Božího požehnání a společenství s Bohem, sjednocení s Ním, blaženého přebývání v Ráji. „Panagie naopak napravila tuto chybu Evy a zachovala dokonalou poslušnost vůči Bohu.“ Nejen, že Panagie zachovala dokonalou poslušnost Hospodinu, jak praví starc Georgios, nýbrž si Ho také „dokonale zamilovala a dokonale a cele se Mu oddala“. Z toho pramení velké tajemství, jehož účastníky jsme díky Přesvaté Bohorodici dodnes i my, dnešní pravoslavní křesťané.

Jedna prostá, nevzdělaná, ale současně pokorná žena izraelského národa učinila to, co před ní nikdo nedokázal a co před ní ještě nikdo nikdy neučinil: dokázala „(v sobě) umístit Neumístitelného (Boha)“. Tak nám Přesvatá Bohorodice, podle výkladu starce Georgia, ukázala cestu poslušnosti vůči Bohu a k našemu užitku učinila to, „co neučinili (a nedokázali učinit) ani Adam ani Eva“. Přesvatá Bohorodice „nabídla totiž Bohu svoji svobodu“.

Nezapomínejme, jak nás výstižně a jasně poučuje starc Georgios, že „Bůh si přeje, aby se sjednotil s člověkem, aby v něm přebýval“. „Bůh však nemůže přebývat v člověku, pokud se člověk cele neoddá Bohu, pokud Mu cele nenabídne svoji vlastní svobodu, svou vůli, své bytí.“

Jak dodává starc Georgios: „Panagie¹ se cele odevzdala Bohu (jako nikdo jiný). Řekla Bohu své *ano*.“

Bůh chtěl přijít na zem, neboť člověka miloval, ale čekal, až se najde lidský tvor, který by odvětil na otázku, kterou stvořilo samo nebe: „Chcete, abych sestoupil na zem? Chcete, abych se stal člověkem?“ Bůh očekával, že se najde nějaký člověk, který by na tuto otázku odpověděl kladně, který by pravil „ano“, a který by tak učinil celostně, s naprostým odevzdáním a oddaností, plným srdcem, vůlí i chtěním. A tím, kdo nakonec řekl „ano“, byla naše Panagie. „Tehdy Marie řekla: "Pohled', jsem služebnice Pána. Ať se mi stane podle tvého slova!"“ (Lk 1,38)

„A když (Panagie) řekla své „ano“, tehdy Bůh sestoupil na zem, vešel do lůna Přesvaté Bohorodice, vtělil se a stal se člověkem. A my dnes díky tomu, že Panagie řekla „ano“, že se cele i svoji svobodu oddala Bohu, díky Ní máme Spasitele a Vykupitele Krista, který nás povznesl z hrobu smrti, z Hádu (pekla), z věčné smrti, a daroval nám naopak věčný život.“

Díky tomu máme dnes i pevnou naději, už nejsme více odsouzeni na smrt, nejsme zotročení ďáblu a smrti, ale jsme spíše *světlem oděnými dítky naší Církve, syny*

¹ Řecké slovo „Panagia“ (řec. η Παναγία) znamená „přesvatá“ a používá se v kontextu pravoslavné duchovnosti při oslovení a charakteristice osobnosti Matky Boží, Matky Ježíše Krista.

Vzkříšení, milovanými Božími dětmi, následníky věčného života a blaženosti... Všechna tato blaha, jak naznačuje stavec Georgios, vešla do reality tohoto vezdejšího života díky Vládkyni Bohorodici, naší Matky.

Také proto dnes Boží Matce děkujeme, vyjadřujeme jí naši vděčnost, klaníme se jí a oslavujeme ji: „Zvláště za nejsvětější, nejčistší, nejblahoslavenější a slavnou Vládkyni naši, Bohorodici a vždy Pannu Marii.“

O svém řeckém národě stavec Georgios říká:

„Náš věřící pravoslavný národ má tak velkou úctu a zbožnost k Přesvaté Bohorodici, neboť ví, že bez Ní bychom neměli ani Krista, neboť ví, že ona nás zastupuje, zastupuje celé lidské pokolení u trůnu Boží vznešenosti.“

To bezesbýtku platí o všech pravoslavných křesťanech světa a jejich úctě k Přesvaté Bohorodici.

V souladu s tím, jak se Panagie cele odevzdala Boží vůli, jak jí jako tříletou holčičku přivedli její rodiče, svatí Jáchym a Anna, do jeruzalémského chrámu, aby zde sloužila Bohu, stejně tak při svém Zesnutí nabídla svému Vládci Kristu s důvěrou svoji blaženou duši. A on přišel, aby ji přijal.

Podobně tak nabídla a odevzdala Bohu i své přčisté a panenské tělo, jež dalo život Synu Božímu, Ona Mu dala své tělo, z nějž se vtělil sám Bůh.

„Přesvatá Bohorodice to vše učinila, aby (Bůh) sestoupil na zem, aniž by se bála

temného tajemství (své) smrti, aniž by se bála hlíny, která jí (po smrti) pokryje, neboť měla velkou důvěru v Boží lásku.“

Starec Georgios nás ujišťuje, že „pokud někdo nabízí sám sebe Bohu, s naprostou důvěrou, pak Bůh nenechá své stvoření vejít v záhubu, ale naopak nabízí člověku ze své strany vše (potřebné). Také proto duši Vládkyně Bohorodice, světlou a osvěcující, přijal její Jednorozený Syn a náš Pán, a stejně tak i její tělo – ono blahoslavené a ctihodné a přečisté tělo, které se nemohlo stát pokrmem červů, když bylo takto před tím oddáno Bohu v dokonalé svobodě, poslušnosti a lásce. Milostí Přesvatého Ducha a ve shodě s vůlí a souhlasem Přesvaté Trojice bylo toto tělo nakonec třetího dne vzkříšeno a přeneseno do nebes, kde se nachází v oslavené podobě spolu s její blaženou duší a je vykoupeno na věky věků.

Starec Georgios také zmiňuje, jak se o Bohorodici vyjadřují teologové naší Církve, kteří učí, že Bohorodice (Theotokos) „stojí v čele všech spasených“ (řec. προίσταται των σεσωσμένων). Je dokonce tou, která „stojí v čele celé Církve“, jak dodává tento v blahé paměti zesnulý svatohorský igumen.

„Tak jako Miriam, Mojžíšova (starší) sestra, *šla v čele* zástupu zachráněných (Izraelců) před Egyptskými a tancem a (hrou na) cimbál oslavovala Boha po vyjití z vod Rudého moře, stejně i naše Vládkyně Bohorodice, „opravdová“ Miriam lidského pokolení, stojí v čele zástupu spasených a zpívá „píseň novou“ před trůnem Beránkovým na věky věků.“

I dnes můžeme pozorovat tuto zvláštní a tajemnou slávu Panagie naším neviditelným duchovním zrakem. Toto duchovní vidění, jak nás poučuje starec Georgios, přijímáme jako velkou radost a požehnání. Nejen mniši, ale všichni, kteří mají svůj zrak očištěný, se dnes mohou vskutku radovat, neboť nastal den, kdy naše srdce se tajemně rozveselí, kdy se naše mysl zastaví, kdy ani jazyk nemá, co by pronesl důstojnějšího než slova velebení, chvály, abychom tak v hymnech oslavili Matku našeho Vykupitele.

„Stojíme zde, vedle jejího ctihodného těla (položeného do pomyslného hrobu), shromáždění v Duchu (Svatém) společně s teologizujícími Apoštoly, Proroky, Hierarchy, předními z Apoštolů, božským Dionýsiem Areopagitou a ostatními hierarchy celé Církve, a cítíme bázeň, zůstáváme ohromeni, užaslí a v údivu nad právě konanou tajinou. Klaníme se naší Panagii, děkujeme jí a snažně ji prosíme, aby nadále pokračovala ve svém neutuchajícím zastání a přimluvách u Svaté Trojice za celý svět; něco, co sama činí s velkou bolestí a mateřskou láskou..., zejména za ty, kteří se v pokání obracejí zpět k jejímu Jednorozenému Synu.“

Poslechněme si na tomto místě také vyznání starce Georgia, který se k Přesvaté Bohorodici obracel jako igumen a představený svého monastýrského bratrstva:

„Obzvláště já jako nejnepatrnější duchovní otec tohoto bratrstva ji (Panagii) prosím s velkou touhou, aby požehnala tento „vinohrad“, který nasadila pravice jejího Jednorozeného Syna, tento náš monastýr. Prosím ji také, aby požehnala všechny zdejší otce (mnichy), kteří zde vedou svůj asketický zápas, a dala jim všem touhu k duchovnímu zápasu a trpělivost při pokušeních a v zármutcích, které s sebou nese mnišský život. Aby udělila horlivost, dokonalou lásku, oddanost, touhu, poslušnost a odevzdání se jejímu Jednorozenému Synu a Bohu našemu.“

„Jistě jste si povšimli,“ dodává dále starec Georgios, „že na ikoně Panagie, která se nazývá „Odigitrie“ (Ukazatelka cesty), že zde Přesvatá Bohorodice pravou rukou ukazuje na božské Dítě, které drží v náruči. To lze rovněž chápat jako jednu ze služeb, jedno z dobrodiní naší Panagie pro náš věřící lid. Ona nám totiž ukazuje a vede nás ke svému Jednorozenému Synu, naznačuje nám cestu naší spásy, ukazuje nám *Cestu, Pravdu a Život*, čímž všim je náš Kristus. A já ji proto prosím, aby požehnala každého jednoho bratra našeho monastýru, aby ho naplnila radostí a posvětila ho. A také, aby stála při nás jako něžná a milující matka po dobu, kdy budeme na této zemi vést duchovní zápas, bez ohledu na to, kolik nám Bůh uštedří let, a také v hodině naší smrti a (posledního) Soudu, aby tak naplnila svůj příslib, který dala všem svatohorským mnichům, že se bude přimlouvati za jejich úplné odpuštění hříchů, jestliže budou vést dobrý duchovní boj.“

Starec Georgios nikdy nemyslel jen a pouze na své bratry mnichy, ale jeho duchovní péče byla vždy rozprostřena také na všechny věřící pravoslavné křesťany, za něž se modlil, které všemožně podporoval a jejichž duchovní prospívání měl vždy na srdci.

Ve svém vyznání starec proto dodává:

„Prosím (naši Panagii) rovněž za zbožné bratry, (Kristu) oddané kněze a spoluslužebníky (svatého oltáře), ale také za všechny křesťany z řad laiků, kteří přicházejí s velkou (duchovní) touhou na Svatou Horu jako poutníci, kteří se přišli poklonit tomuto tělu Přesvaté Bohorodice². Necht' (Přesvatá Bohorodice) požehná toto shromáždění (kněží), ctihodné bratry a spoluslužebníky (oltáře), a naplní je hojně radostí v jejich duchovním zápase, který vedou uvnitř světa. Ať rovněž požehná všechny bratry z řad laiků, abychom všichni společně dosáhli velké lásky ke Kristu a žili bohumilým a pravdivým křesťanským životem.“

² Řecké slovo „skýnoma“ (řec. σκίνομα) znamená tělo, posvátné ostatky nějakého světce. Při svátku svatých a zejména Přesvaté Bohorodice a Krista se na znak úcty k dané osobě zdobí květinami zvláštní hrob, do jehož středu se pokládá tzv. *pláštěnice* (prostěradlo) s vyobrazením Přečisté Kristovy Matky či samotného Spasitele, jimž se věřící klaní jako samotné Bohorodici a Božímu Synu.

„Prosím ji rovněž,“ dodává starec Georgios, „aby (Přesvatá Bohorodice) udělila všemu našemu (řeckému) lidu a národu pokání, návrat ke Kristu. Neboť, jak lze vidět, a děje se tak k našemu zármutku, existují mnohé náznaky, které poukazují na odpadlictví a neuctivost (bezbožnost), ale také malověrnost a bezvěrectví, které se rozšiřují mezi naším lidem, tedy příklon k hromadění bohatství a materiálnímu způsobu života, zatímco Bůh skrze svého Vtěleného Syna nás zve a povolává k životu ve svatosti, k duchovnímu obecenství. Nechť tedy Panagia v tuto těžkou hodinu zasáhne, dá nám všem pokání, zkroušenost a duchovní dojetí, abychom pochopili, že nekráčíme cestou, po níž si přeje náš Pán, abychom kráčeli, ale že jdeme cestou zlých tužeb a vášní našich srdcí. Neboť pokud takto budeme nadále pokračovat, pak na bezbožný a hříšný národ dopadne Boží hněv. Bože dej, aby panovalo mezi lidmi pokání, abychom během našeho života nerozsévali trpké plody naší nekajícího.“

Modlitba a přání starce Georgia v tomto smyslu pokračuje:

„Prosme, aby Panagie požehnala také toto posvátné místo (Svatou Horu), aby toto místo bylo vždy pod její *záštitou* a *milostí*, aby byla vždy *tvrzí* a *pevností* naší pravoslavné víry. Modlete se také vy, otcové a bratři, aby byla Vládčyně Bohorodice vždy „mezi námi“ (řec. εν μέσσω ημών) tak, jak byla kdysi uprostřed svatých Apoštolů. A také my se snažme být vždy kolem naší Vládčyně Bohorodice jako naši něžně milující matky. A nikdy nedopustíme, aby se od nás vzdálila. Vždy se, jak bychom to řekli, chytme jejího posvátného oděvu, svatého maforije³, a toho se držme a nikdy ho nepouštějme. Jen tak budeme mít vždy její milost, její požehnání a její záštitu.“

Starec Georgios ve svém závěrečném slovu a zamyšlení přeje všem nám, aby pro nás byla Přesvatá Bohorodice vždy tou nejdražší osobou po Bohu, a také proto ji pojmenovává symbolickými znaky naší víry: posvěcením, požehnáním, záštitou, tvrzí i pevností. Starec vybízí všechny, zejména ty, kteří jsou hlavami rodin, ale zejména i mladší z věřících, neopomínáje přitom otce duchovní, a napomíná skrze ně i nás všechny, abychom si vzali k srdci jeho slova o významu svátku Zesnutí. Skrze nás mohou tato slova najít úrodnou půdu také u ostatních věřících, kteří pak dokáží pevně zachovat naše tradice, které jsme přijali od našich požehnaných předků ve víře.

³ Řecké slovo „mafóron“ (řec. το ιερόν Μαφόριον) je pokrývka hlavy z textilu určená pro ženy, pokrývající hlavu i s rameny; obvykle používaná v Byzanci a také dodnes v některých pravoslavných zemích. Typického maforije si lze povšimnout na ikonách Přesvaté Bohorodice.

Slavme tedy svátky svatých. Vždyť i náš otec či matka slaví svůj svátek tehdy, když nadešel den svátku svatých, jejichž jména nosí. A pokud někdo nemá jméno tradiční, nýbrž archaické, pak ať slaví svátek v den „Všech svatých“.

V tomto smyslu bude i naše matka slavit vždy tehdy, když slavíme svátek naší Panagie, Přesvaté Bohorodice. Stejně tak i my budeme slavit svátek našeho svätce, jehož jméno nosíme, a nikoli „narozeniny“.

V předvečer těchto církevních svátků se snažme jít do chrámu, postit se, nechat sloužit svatou liturgií, přijmout svaté Dary, připravit prosforu ke konání svaté Eucharistie a pak si domů s sebou odnést část této posvěcené prosfory⁴.

Tímto způsobem slaví svátky opravdoví křesťané. A v duchu této tradice nadále pokračujme i my, jak jen to bude v našich silách, nebo alespoň ti, kteří chtějí zůstat svědomitými členy Církve. Jedině tak získáme Boží požehnání...⁵

Svátek Zesnutí Přesvaté Bohorodice (15./28.8.)

vybral a přeložil Michal Dvořáček

⁴ Řecké slovo „ipsoma“ (řec. το ύψωμα) je horní část prosfory, kde je pečeť, v tomto případě bohorodičná prosfora s jejím vyobrazením.

⁵ **Hlavní bibliografický pramen:**

(+) Αρχιμ. Γεώργιος (Καψάνης), Καθηγούμενος της Ιεράς Μονής Οσίου Γρηγορίου, Άγιον Όρος. Εις την κοίμησιν της Υπεραγίας Θεοτόκου (1985). In: Ομιλίαι σε ακίνητες Δεσποτικές και Θεομητορικές εορτές Α' (των ετών 1981-1991). Έκδοσις Ιεράς Μονής Οσίου Γρηγορίου, Άγιον Όρος 2015, s. 189-199. ISBN: 978-960-7553-34-8.